

A BIBLIA ÉVÉBEN: IGEKÖZELBE MENNI

Beszélgetés a téma avatott szakértőjével, Eisenbarth Krisztával

Hogyan jött létre a bibliodráma műfaja? Honnan indult el, ki találta ki?

Német nyelvterületen jött létre és az elnevezés is innen származik. Nem volt egyetlen kitalálója, akinek a nevéhez kötni lehetne. Talán éppen ez hitelesíti, hogy olyan alapvető igényekből született, amelyek nem egyetlen emberben fogalmazódtak meg, hanem mindazokban, akik életük értelmével szerettek volna mélyebben találkozni, arra rátalálni. Miután életünk nagy kérdései nem csak az értelmünket érintik, nem csupán gondolati síkon vetődnek fel és nem csak így válaszolhatóak meg, vagy az így kapott válasz kevés lenne ahhoz, hogy élhessünk belőle, nyilván ezért alakult ki az az igény, hogy egész önmagunkkal keressük a válaszokat. Tehetjük ezt egy olyan műfaj segítségével, amely a Biblia üzenetét hatékonyan közvetíti a számunkra; nemcsak értelmünket, hanem egész testlelkes emberségünket mozgósítja.

Találkozás az élet mélyebb értelmével. Ha szinonimát keresnek a bibliodráma szóra, vajon a találkozás megfelelő volna?

A találkozás mindenképpen jó szó. Találkozás egyfelől Isten üzenetével a Biblián keresztül, vagyis a leírt szöveggel és azzal a mondanivalóval, ami az életemet alakítja, átalakítja. E mögött persze felmerül az Istennel való személyes találkozás igénye és lehetősége, ami leírhatatlan, kimondhatatlan, de ettől még létezik. Másfelől találkozás a csoporttársakkal, azokkal az emberekkel, akik hasonló kíváncsisággal indultak útkeresésre. Egyik célkitűzésünk az is lehet, hogy az Isten népében lévő felnőtt kapcsolatlehetőségeket ápoljuk. Ne valaki „okostól” várjam azt, hogy megmondja az igazságot, hanem magam is autonómabb ember legyek ebben, és találjak társakat hozzá. A felebarátom ebben az életben vezetőként adatott számomra az Isten felé vivő úton, ahogy én öneki. Ezt a kölcsönösséget nagyon jól tudja a bibliodráma a maga műfaji lehetőségeivel támogatni, ápolni. A társaimon keresztül, akik nagyon különbözhetnek tőlem, ismételten találkozhatnak a szöveggel, ahogy ők megélik és közvetítik azt.

Ahogy erről beszélünk, eszembe jut az elvarázsolt kastély tükörterme, ahol sokféle tükörben, nagyon különböző módon tapasztaljuk meg saját magunkat. Ez azt jelentené, hogy a bibliodráma találkozás önmagunkkal is?

Igen, és ez a találkozás úgy „dráma”, hogy megrendítő élmény is lehet. Ahogy az elvarázsolt kastély görbe tükrében is nemcsak szépnek, karcsúnak, délcegnek látjuk önmagunkat, a bibliodrámában is előfordulhat, hogy esendő, törékeny önmagunkat ismerjük föl. Egy negatív szereplővel való azonosulás során például, amit a szöveg kér tőlünk. Amikor belépünk a szerepbe, mert az nem én vagyok, hanem Judás, vagy a Jézust eláruló Péter, sikerülhet találkozni a mindannyiunkban benne lévő árulóval, vagy megalkuvóval. Akkor sikerül Isten világosságának áthatnia, ha tudomásul veszem, hogy nem csak fényből szőtt ember vagyok, hanem igencsak árnyékos lény is. Ugyanakkor ez katartikus élmény is: amíg élek, addig van alkalmam fejlődni, a jó irányába változni.

Drámajáték, színjátás... mindenképp felmerül bennem, hogy a játék, együttjátás lehetősége is benne van a dologban...

A játékoság nagyon fontos és megszólító erejű is. Számomra is meglepő, hogy az emberek mennyire szeretnek játszani és milyen kevés lehetőségük nyílik rá. Az önfeledt belebocsájtkozás, amitől részben félünk, részben vonzónak találunk, itt tág teret kap: a bibliodráma egy jó társasjáték, amelynek vannak szabályai, de ezek nagyon rugalmasak. Játékban tanuljuk meg magunkat megismerni. A gyerek úgy válik fölnőtté, hogy a játék által birtokba veszi a világot, és egyre jobban megérti benne önmagát is. Ez mindvégig utunk marad.

Úgy tudom, nem kritérium a jó színészi képesség...

Annyira nem, hogy ez néha még nehézséget is jelent. Itt nagyon magamat kell adni. Az a „másoknak megmutatom” készlet, ami a színész számára fontos, esetleg elzárhatja egy darabig az utat attól, hogy „Ki is vagyok én igazából?” Nem másoknak játszunk, hanem magunknak, itt nincs nézőközönség.

Mennyiben improvizatív a játék?

Nem egy előre megírt forgatókönyv eljátszásáról van szó. Előfordulhat, hogy a Bibliai történetől eltér a játék, mégpedig a saját életünkkel való találkozása révén. A játékot követő reflexióban azután rátekintünk arra, ami történt, természetesen az eredeti szöveg tükrében. Nem újraírjuk a Bibliát, hanem mélyebben belemegyünk az értelmezésbe.

Itt ér össze játék és valóság?

A játék szerintem állandóan összeér a valósággal, akkor is, ha szó szerint játszom a leírtakat, akkor is, ha eltérek a textustól. Alapvető ebben a játékban, hogy hiteles legyek, hogy az érzéseimre hagyatkozzam. Életem egyik első bibliodramázásán István diakónus megkövezése volt a téma. Papírgalacsinokból gyártottak köveket a résztvevők és kövezték meg Istvánt. Nyilván a papírgalacsinok nem ártottak a játékosnak, az indulat viszont sok mindent kiváltott. Nagy vita kerekedett, tehettük volna másként is, amikor így van megírva a Szentírásban, vagy sem. Szembesülünk a saját erőszakos indulatainkkal és az ezek átalakítását sürgető készleteseinkkel akkor is, ha a bibliai „forgatókönyv” szerint cselekszünk, akkor is, ha kiejtjük kezünkől a fölragadott követ.

A színészi képességről, tapasztalatról mondta, hogy hátrányt is jelenthet. A teológiai ismeretek szintén gátolják a folyamatot?

A képzettség, a mélyebb tudás önmagában nem lehet hátrány, legfeljebb, ha az ember azt gondolja, azzal, hogy ismeretei vannak, ő már mindent tud. Ezért nem szoktam előre textust ismertetni.

Vagyis a résztvevők a helyszínen tudják meg, melyik Szentírási részt választotta arra a napra.

Többnyire igen. Ezzel azt szeretném kivédeni, hogy a beépült frázisok, vagy prédikációkból vett értelmezések befolyásoljanak minket. Hátha lehetséges más értelmezés is. A vezető sokat kell, hogy tudjon, de a történeti, vagy egzegétikai háttérismereteiből annyi jön elő, amennyi szükséges az élményszerű átélés mellett.

Mi alapján választ szöveget?

Számomra fontos szempont az egyházi évhez igazodni. Ez egy olyan irányvonal, amiben az emberek benne élnek, vagy ha nem élnek, akkor élhetnének. Az egyházi év ritmusa jó közös ritmust kínál, összeszedettséget korunk szétesésre készítő tendenciái ellenében. Általában egy választott tematikában mozgunk. „Mély kútba tekinték”, ez volt például az egyik sorozatcím, amelyben a Szentírás forrásokhoz, vizekhez kapcsolódó történeteit dolgoztuk föl bibliodramatikusan, vagy „Szemeimet a hegyekre emelem” a következő, amelyben a hegy szimbolikájával kapcsolatos szövegek kerültek elő. A jelenlegi sorozat középpontjában a Biblia nőalakjai állnak. Az egész Bibliát fel lehet dolgozni bibliodramatikus közelítéssel. Karácsony előtt például Jézus Krisztus családfáját bibliodramáztuk. Legkevésbé gondolná az ember, hogy néhány tucat ismeretlen és nehezen kimondható zsidó névből álló névsorból lehet játékot, bibliodramát csinálni.

Mit mondhatunk azoknak, aki most találkoznak először a műfajjal?

Jöjjenek el, próbálják ki, és azután beszéljünk róla. Félni nem kell, mert itt semmit nem lehet rosszul csinálni. Számomra a bibliodráma olyan műfaj, amely képes Isten emberszerető jóságát közvetíteni, az örömhírré való találkozás lehetőségét fölkinálni. Élményt jelent belépni abba a szövegtérbe, amit a Szentírás üzenete jelöl ki számunkra. A bibliodráma ugyanakkor reflektív műfaj is. Az élmény, amit előhívunk nem arra való, hogy feldobottan menjünk vissza a sűrű hétköznapi életbe és arra várjunk, mikor tudunk valamilyen csoportban megint feldobódni. Az lenne az értelme, hogy az a mély élmény, amit a foglalkozás során átélünk, átjárja, meghatározza, mássá tegye a hétköznapi életet, egész életünket.

Az interjút Domján Adrien készítette.

Megjelent a **SZÍV** - lelki és kulturális folyóiratban (alapítva: 1915; 2008. február)